

Поезия на сто живота

Все така ми се случва с Константин Делов - да се сприятелявам с него чрез поезията му и май някакви уроци имам да доучвам от тези сблизавания, щом вече втори път ми се случва да представям неговата стихосбирка, и отново уж случайно.

Ако не беше поезията му, сигурно щях да си мисля, че само топоневият дим го свързва с небето. Ако беше само поезията му, дали нямаше да се изкуша подир: „И няма вече изражение лицето ми, ...и върху него всеки може да рисува/ каквото суетата му подсказва...челото ми ще бъде като камък,/ за да изсичате във него имената си“; или щях да си го представям чрез ескизите най-вече на болката: „той има белег на лицето“, „сърце от чам, срещу което цяла седмица са хвърляли ножове“; или пък щях да го виждам през образа, който най харесвам: на „лодката със дъното нагоре“.

Но сега така добре чувствам: това не е типичният поет на нашето време - фрагментарен, „постмодерен“ в битието си, живеещ сто живота едновременно, чийто поетически живот, дори и да е най-интимно изразяващият го, е само един от стотите.

Константин Делов е по-скоро от тези, които и стотите си живота събират в поезията; тя самата е равна на сто живота - прави го едновременно сегашен, бъдещ и прачовек: даже пра-пра-земноводен човек (как иначе да мислим поетическото му битие, което трудно може да се подели между земята и водата). Как изглежда земноводният човек ли?: Седнал „до постното дърво - едно отрупано с листа начало - и влажната му сянка вдъшва като риба...“ или: „Оплитам се в стъна си като едра риба/ и призори ме вадят отново върху суша...“ Поетът хвърля котвата си назад, чак до изначалето, козато „сърцето ни е напрат/ и снове в зеленото/ над неподвижните води“.

Творецът твори от източника на поезията - сърцето. За българската поезия „сърдечната“ мярка е Ботев: само Ботевото сърце е така пресичено с поезия; само неговите стихотворения така настоят да говорят от сърцето. За първи път в днешната поезия ме впечатлява подобно загребване от сърцето като единствена причина за поетическо споделяне. Както и за Ботев, сигурна съм, съвсем е нямало друга причина да пише стихове:

„О не, не съм съгласен
водите някой да заклочи
и да си играе със дълбочините,
без да му е позволено от сърцето
или от бедстващата душа.“

Позволявам си да прочета това първо стихотворение от стихосбирката като програмно. Сърцето е топосът на цялата книга, или казано с една от нейните метафори, светът се върти „като вретено забито във сърцето“. Така писането „от сърце на сърце“ дава и стратегия за четене - със сърце: „Всичко друго каруцата на мисълта ще натовари“. Няма как да не стигнем до темата за симбиозата между поета и художника Константин Делов. Пресъздаването на целия свят се задава като рисунка с въглен - изпълнена графично, безбагрено, но и като плод на емоционалното съгстъяване, което носи въгленът - все още плееща емоция (стих. „Големите и малките“). Получената творба има „завидна прилика с реалния свят“, но се оказва неудовлетворителна, „напразен труд“ - особено погледне ли се отстрани, от дистанцията на отчуждението. Да се нарисува светът всъщност се оказва непосилно начинание и за художника, и за поета. Затова акцентът в тази поезия, нека го подчертаем отново, не е върху отразяването, а върху осъзнаването на тази невъзможност. Да оприличаваш и прaviш представими нещата е сериозен опит да се споделиш с другите. Но има нещо изчерпващо в този опит и само стигналите докрай творци го осъзнават: „Страстта ми да оприличавам е вече стара гъба в лес дълбок, където гъби се гласят ми в тишина, която всичко казва“. Така се ражда и обратният рефлекс: „Да не оприличаваме приличащите си неща, да им дадем възможност помежду си да поговорят“. Това е стихосбирка, в която поезията е непрекъснато релативирана от метапоезията. В този контекст играта с жестовете на мълчанието се оказва напълно логична, както и опитът да се „излезе“ от позата на поета („Там думи не гнездяха, но в пейзажа имаше от всичкото познато“), както и да се търсят „сцени“ за поезия, които „поетите простиават“. А може би така се ражда и подозрението, че „в началото не бе словото“ - макар че това не е цитат от стихосбирката. Според автора, след

както се научи на слово, човек трябва да се учи на по-трудното - на премълчаването. Не заради „златото на мълчанието“, а защото „нещата, случващи се винаги по-тежки са“ от думите.

Ако все пак поезията сътворява светове, то стигаме до любимата гледна точка на автора - обратната перспектива, въплътена в образите на преобръщането. Особено типичен е този образ на лодката, обръната с дъното нагоре, вдълбана в земята, но пак докосвана от слънцето. Цяла една творба от стихосбирката е изградена на този принцип - сякаш за да го утвърди като пълноценна визия за света - стих.

„Някога, в едно далечно минало“.

Тази поезия, коментираща естетически позиции, звучи изключително етически. Добротата, която извира от сърцето, обратно на постмодерната тенденция към раздробяване, слепва частите на битието, оцелостява го, да кажем. Други емблематични образи - поетически „подписи“ на автора са: „В сърцето с ангел и с дявола на гръб“ и един архетипен, налагащ се чрез образа на коня (стихотворенията „Бял кон“ „Черен кон“ и „Всичките коне на този свят“).

Последната от тези три творби отново споява поета и художника - историята на цялото изкуство преминава през изображенията на коне, за да завърши с „кончето на граф Толстой“ - поанта, утвърждаваща етиката чрез естетиката.

Последното стихотворение е упражнение върху компенсаторната, коригираща сила на поезията. Дали това е сила или безсилие, дали към поетическото сътворение на света поетът се отнася наивно-романтично, или дистанцирано и иронично? („Той искаше да прекрои света така, че да му е по-удобен...“) Всъщност поезията на Константин Делов сътворява самата себе си. Тя самата е посветителен обред, който пренатоварва сетивността до максимум и разсича границите на въпросите.

СВЕТАНА СТОЙЧЕВА

Константин Делов, „Големите и малките“, Буквите, 2005